

Sammanfattning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande

Översikt: Bedömning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande per resultat		
Resultatområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck.		2015
1.1 Ökat demokratiskt inflytande och möjlighet till ansvarsutkrävande för medborgare på lokal nivå.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
1.2 Ökat lokalt självbestämmande.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
1.3 Ökad kunskap om de mänskliga rättigheterna, jämställdhet och rättstatens principer bland medborgarna och inom den offentliga sektorn.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
1.4 Stärkt ansvarsutkrävande och stärkt respekt för rättstatens principer inom ramen för Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC).	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
1.5 Ökat antal medborgare, särskilt unga, engagerar sig aktivt mot korruption.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Resultatområde 2: Förbättrade möjligheter för fattiga människor att bidra till och dra nytta av ekonomisk tillväxt, med fokus på god utbildning och ökad sysselsättning.		2015
2.1 Ökat antal flickor och pojkar i det formella skolsystemet har slutfört utbildningen med grundläggande kunskaper och färdigheter.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
2.2 Ökat antal unga människor har användbara kunskaper och färdigheter för arbetslivet.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
2.3 Förbättrad dialog mellan	Bedömning av måluppfyllelse	

arbetsmarknadens parter och bättre former för konfliktlösning på arbetsmarknaden.	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Resultatområde 3: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer.		2015
3.1 Ökat motståndskraft mot klimatförändringar på lokal nivå.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
3.2 Ökad samverkan mellan medborgare och lokala förvaltningar för ett hållbart nyttjande av naturresurser.	Bedömning av måluppfyllelse	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	

Sammanfattning av slutsatser och rekommendationer

Ambassaden har under 2015 fortsatt genomförandet av strategin för perioden 2014-2018. Genomförandet har skett i enlighet med den årsplan som Sida beslutade om 19 januari 2015, vilken också inkluderade utgångspunkter och vägval kopplat till operationaliseringen av strategin. Sidas bedömning är att den analys som legat till grund för strategiförslaget och dess operationalisering är fortsatt relevant. Identifierade risker har kunnat hanteras. Detta gäller även risker kopplade till den nya lagen för enskilda organisationer, den s.k. NGO-lagen, vilken trädde i kraft under mitten av 2015. Sidas övergripande bedömning är därför att strategins inriktning är fortsatt relevant och att inga genomgripande förändringar i dagsläget fordras vad gäller insatsportföljens sammansättning eller val av partners. Portföljen bör därmed fortsatt bygga på en balanserad avvägning av stöd till aktörer inom stat, civila samhället och näringslivet, samt mellan stöd på central och lokal nivå.

Den resultatuppföljning som gjorts för 2015 visar att insatserna över lag levererar enligt plan och mot uppsatta resultat, vilket illustreras under respektive strategiresultat i avsnitt 1 nedan. Synergierna mellan och inom de olika resultatområdena är starka, vilket också illustreras i avsnitt 1.

Sida bedömer att den samlade insatsportföljen har förutsättningar att bidra till att uppnå målen i strategin. Graden av måluppfyllelse kommer dock sannolikt att variera mellan resultatområdena och förbättringstakten i enskilda utvecklingstrender kan komma att vara lägre än önskvärt. Detta gäller inte minst utbildningsområdet, där målen för såväl ökad kunskapsnivå som fullföljande av skolgången bortom år 6 respektive år 9 sannolikt är alltför optimistiska. Förändringar vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna, jämställdhet och rättstatens principer förutses fortsatt uppvisa en krokig utvecklingsbana, där inte bara system och processer behöver förändras utan också attityder och förhållningssätt. Inom klimatområdet har framsteg gjorts, men fortsatta konflikter kring landrättigheter och naturresurser förutses. Detsamma gäller konflikter på arbetsmarknaden.

Minskningen av landallokeringen för 2015, vilken identifierades som en risk i årsplanen, kunde hanteras utan större påverkan på samarbetet. En fortsatt underfinansiering av strategin under kommande år kan dock påverka möjligheterna att uppnå samtliga strategimål. En förlängning av strategin till 2020 skulle kunna övervägas för att ge Sida längre tid på sig att bidra till målen i

strategin. Övriga mer övergripande risker för genomförandet av strategin är liksom tidigare kopplade till politiska risker, bristande kapacitet och finansiella risker/korruption. Dessa risker hanteras genom dialog och noggrann uppföljning och analys av avtalsenlig rapportering och revision.

1. Ekonomi

Utbetalat belopp inom strategin 2015:	169,5 MSEK	Totalt strategibelopp:	1 000 MSEK
Avtalat belopp:	171,0 MSEK	Strategiperiod:	2014-2018
Antal avtalade insatser 2015-12-31:	39 stycken		

Resultatområde	Utfall 2015, i MSEK
Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck	70,5
Förbättrade möjligheter för fattiga människor att bidra till och dra nytta av ekonomisk tillväxt, med fokus på god utbildning och ökad sysselsättning	74,5
Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer.	24,5

Landallokeringen utnyttjades fullt ut under 2015, och även den delegerade anslagskrediten om 3% togs i anspråk. Detta är i enlighet med de prognoser som ambassaden lämnat under året. Minskningen av landallokeringen för 2015 (166 mkr i stället för 200 mkr) kunde genomföras utan alltför stor påverkan på programmet. Detta möjliggjordes genom ett intensifierat beredningsarbete under hösten 2014, där utbetalningar för insatser med start 1 januari 2015 kunde göras redan i december av 2014, samt genom ett minskat stöd till decentraliseringsreformen under 2015 i kombination med förlängningar av några insatser med inga eller relativt begränsade medelstillskott.

Utbildningsområdets andel av portföljen 2015 ökade som en följd av neddragningar av planerade avtalsbelopp för nya insatser utanför utbildningsområdet. Detta kommer dock att förändras under perioden 2016-2018, då stödet för demokrati och mänskliga rättigheter återigen kommer att utgöra det största enskilda resultatområdet. På grund av begränsade medel 2015 och osäkerhet om anslagen för 2016 har nya initiativ inom området miljö, klimat och naturresurser skjutits framåt i tid. Sidas bedömning är att fördröjningen kommer kunna hämtas hem under 2016/2017, givet tillgängliga medel.

1.1 Resultatområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck¹

1.1.1 Ökat demokratiskt inflytande och möjlighet till ansvarsutkrävande för medborgare på lokal nivå.

Bedömning av:	År
Strategieresultatets målpåfyllelse	2015
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2011	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
Medborgerligt deltagande och ansvarsutkrävande på lokal nivå (kvinnors respektive mäns). Källa: Local Governance Survey. ²	Deltagande: 36.62 (kvinnor: 35.17, män: 37.54). Ansvarsutkrävande 2011: 51.03 (kvinnor: 50.29, män: 52.14).	Deltagande: 34.51. Ansvarsutkrävande: 47.98. Genusbaserad data ännu ej tillgänglig.	Ingen studie genomförd under 2015.	17 mkr	Förbättring av indexvärde. Mål 2018: Deltagande 51 eller högre, ansvarsutkrävande 53.0 eller högre.
Lokala myndigheters lyhördhet för medborgarnas krav och behov (kvinnors respektive mäns). Källa: Local Governance Survey. ³	53.76 (kvinnor: 54.46, män: 52.40).	40,8. Genusbaserad data ännu ej tillgänglig.	Ingen studie genomförd under 2015.	Se ovan.	Förbättring av indexvärde. Mål 2018: 58.0.

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Eftersom ingen Local Governance Survey genomfördes under 2015 kan utfallet på valda indikatorer inte mätas och analyseras för året. Från den rapportering som inkommit till Sida framgår dock att de svenska insatserna bidragit till att stärka det demokratiska inflytandet och ansvarsutkrävandet på lokal nivå, vilket bl.a. illustreras av anordnandet

¹ Insatser som särskilt bidrar till resultat och målpåfyllelse inom detta område är decentraliseringsreformen, stödet till Transparency International Cambodia, Parliamentary Institute of Cambodia, OHCHR, Raoul Wallenberg-institutet, Pact, SPACE, statistikstödet via SCB, stödet till OFS-reformen, Diakonia, Partnership for Gender Equality och UNESCO (access to information).

² Local Governance Survey är en perceptionsstudie som genomförs vartannat år. 2015 genomfördes ingen studie varför data ej går att redovisa.

³ Se ovan.

av medborgarforum och av en ökad – om än något ojämn – mottaglighet från lokala myndigheter i förhållande till de krav och behov som framförs av medborgarna. Totalt anordnades 627 medborgarforum på distriktsnivå under året (516 under 2014).⁴ Den enskilda organisationen Pact rapporterar också att andelen medborgare som uppfattar att samarbetet med lokala förvaltningarna har förbättrats (33% jämfört med en baslinje på 9% år 2012). Pact rapporterar också att distriktsfullmäktige i större utsträckning än förväntat vidtagit åtgärder som ett resultat av medborgarnas engagemang och förslagsställande (188 åtgärder jämfört med ett förväntat resultat på 82 åtgärder över 3 år).⁵ Inom ramen för det centrala stödet till decentraliseringsreformen har genomförandet av ramverket för socialt ansvarstagande fortsatt under 2015, vilket bland annat resulterat i framtagandet av 119 handlingsplaner för ansvarsutkrävande på lokal nivå och ett ökat användande av ”scorecards”, där medborgarna själva bedömer tillgång och kvalitet på samhällsservicen. 6 947 personer har under året deltagit i denna typ av undersökningar.⁶

Sida bedömer att insatsportföljen är väl balanserad med en genomtänkt avvägning mellan stöd till själva reformens genomförande och stöd till riktade insatser som syftar till att stärka såväl medborgarnas som lokalförvaltningarnas deltagande i reformen. Sida bedömer vidare att de svenska insatserna bidrar till att strategimålet ska kunna uppnås. Det demokratiska inflytandet och ansvarsutkrävandet utvecklas dock från en låg nivå. Samverkan och det medborgerliga engagemanget bedöms också komma att skifta över tid och i takt med politiska förutsättningar. Geografiska skillnader kommer också att finnas. Dessa skillnader är kopplade till skilda socio-ekonomiska förutsättningar mellan olika provinser/distrikt (etnisk sammansättning, grad av ekonomisk utveckling, tillgång till social service, utnyttjande av naturresurser och ekologisk sårbarhet etc).

1.1.2 Ökat lokalt självbestämmande.

Bedömning av:	År
	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2011	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
-------------	------------------	-------------	-------------	---------------------------	----------

⁴ Annual Report National Program for Sub-National Democratic Development 2015 (51100081)

⁵ Completion Report, Promoting Citizen Engagement in Democratic Development (51100045)

⁶ Annual Report National Program for Sub-National Democratic Development 2015 (51100081)

Decentralisering av beslutsbefogenheter och resurser till kommun- och distriktsnivå. Källa: Rapporter från National Committee for Sub-National Democratic Development.	Befogenheter och resurser på kommun- och distriktsnivå är begränsade.	Inga betydande funktioner decentraliserade. Arbete med att ta fram funktioner som ska delegeras till lokal nivå pågår dock, bl.a. inom utbildnings- och miljöministerierna.	På pilotbasis har ett vissa funktioner inom några sektorer decentraliserats, bland dessa avfallshantering underhåll av infrastruktur, och förskoleverksamhet.	17 mkr	Mål 2016: Minst en betydande befogenhet decentraliserad till lokal nivå. Mål 2018: Minst 2 betydande befogenheter decentraliserade tillsammans med den personal och de resurser som krävs.
--	---	---	---	--------	--

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Målsättningen att delegera ett betydande ansvarsområde till lokal nivå 2016 förväntas delvis uppnås. Under 2015 fortskred de föreberedande processerna, om än i långsam takt. Beslut har fattats om att delegera ansvaret för grundskolan till distriktsnivå med start i provinsen Battambang under 2016. Delegeringen förväntas öka möjligheterna för medborgare att utöva ansvarsutkrävande på lokal nivå. Fortsatta pilotprojekt genomförs i andra sektorer. Expansionen av servicekontor för medborgarna (One Window Service Offices) har fortsatt under 2015 och uppgick 2015 till 40 stycken. Antalet tjänster som kopplats till servicekontoren har ökat och uppgår nu till 232 (jämfört med 194 under 2014). Antalet medborgare som använt sig av de tjänster som servicekontoren erbjuder har närmare fördubblats.⁷

Sida bedömer att stödet till decentraliseringsreformen är fortsatt relevant och att denna på sikt kommer att bidra till ett ökat lokalt självbestämmande. Förutsatt att takten avseende delegeringen av ytterligare funktioner bibehålls, förutses strategimålet kunna uppnås 2018. En samordningsmekanism har under 2015 etablerats mellan finansministeriet, inrikesministeriet och ministeriet för offentlig förvaltning, vilket bedöms stärka reformens genomförande och minska riskerna kopplat till bristande koordinering mellan nyckelreformerna i statsförvaltningen.

1.1.3 Ökad kunskap om de mänskliga rättigheterna, jämställdhet och rättstatens principer bland medborgarna och inom den offentliga sektorn.

Bedömning av:	År
Strategieresultatets måluppfyllelse	2015
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
-------------	------------------	-------------	-------------	---------------------------	----------

⁷ Annual Report National Program for Sub-National Democratic Development 2015 (51100081)

Antal studenter som genomgår kvalificerad utbildning i mänskliga rättigheter (kvinnor respektive män). Källa: Rapportering från RWIs masterprogram.	Få studenter har tillgång till kvalitetsutbildning om de mänskliga rättigheterna på universitetsnivå.	Utbildningen vid Panasastra University of Cambodia har rejtsats som "satisfactory" 2014 (rejting 2013: "poor")	Totalt var 43 studenter inskrivna vid PUC 2015 (två årgångar). Av dessa var 14 kvinnor och 29 män.	9,6 mkr	Förbättrad kvalitet på utbildningen inom minst ett universitet Mål 2018: Förbättrade utbildningskvalitet vid 3 universitet samt ökat antal studenter med masterutbildning
Grad av jämställdhetsintegrering i den utbildning i mänskliga rättigheter som genomförs av utbildningsinstitutioner inom rättsområdet. Källa: Rapportering från RWIs landprogram.	Jämställdhetsperspektivet ej en integrerad del av utbildningen.	Jämställdhetsperspektivet ej en integrerad del av utbildningen.	Ett jämställdhetsperspektiv har integrerats, men det finns utrymme för fortsatta förbättringar.	9,6 mkr	Jämställdhetsperspektivet delvis integrerat i kurser som anordnas av Royal Academy for Judicial Professions samt Lawyer Training Centre at the Bar Association.

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Resultaten under 2015 visar att målen för indikatorerna är på väg att uppnås. I samarbete med Raoul Wallenberg-institutet⁸ erbjuds idag ett masterprogram i mänskliga rättigheter vid Panasastra University (PUC), vilket bedöms vara av tillfredsställande kvalitet. Kurser i mänskliga rättigheter ges också vid the Royal Academy for Judicial Profession samt Lawyers' Training Centre. Av det totala antalet studenter vid Panasastras masterprogram har 30 givits stipendium genom den svenska insatsen. Ytterligare 24 studenter, samtliga kvinnor, har fått stipendium för att studera vid juristprogrammet på Royal University of Law and Economics (RULE). Fyra kvinnliga studenter har givits möjlighet att delta i masterprogrammet i mänskliga rättigheter vid Lunds universitet. Ett forskningscenter har etablerats vid RULE, och för första gången har kambodjanska forskare presenterat akademiska papper inför South East Asian Human Rights Network. Ett center för studier i humanitär rätt har också etablerats vid RULE.⁹

Inom ramen för stödet till Partnership for Gender Equality¹⁰ utbildades under 2015 ett 30-tal personer inom statsförvaltningen, civila samhället och forskningsinstitutioner i hur jämställdhetsanalys (gender audits) kan genomföras på olika nivåer (institutionell, projekt/program etc). I utbildningen deltog flera av Sidas samarbetspartners, bl.a. representanter från utbildningsministeriet, sekretariatet för decentrali-

⁸ RWI – Human Rights Education and Human Rights committee, PLUS id. 51100039.

⁹ RWI Annual Report 1 May-31 December 2015 and Minutes from Annual Review Meeting between the Embassy of Sweden and RWI, October 2015.

¹⁰ PGE III, PLUS id. 51100037.

seringsreformen, forskningsinstitutionen Cambodia Resource and Development Institute och den enskilda organisationen Gender and Development for Cambodia.¹¹

Sida bedömer att den samlade insatsportföljen är relevant och bidrar till att uppnå strategimålet, även om vägen mot en fullt utvecklad demokrati där de mänskliga rättigheterna respekteras och rättsstatens principer efterlevs är fortsatt lång i Kambodja. Stödet till Raoul Wallenberg-institutet (RWI) bedöms ha ett tydligt mervärde genom att det bidrar både till att stärka Kambodjas svaga system för högre utbildning och till att ge en ung generation nya verktyg för ett fortsatt demokratiserings- och rättighetsarbete. RWI har etablerat partnerskap och nära samarbeten med bl.a. OHCHR och ECCC, vilket bidrar till synergier mellan de olika insatserna som får svenskt stöd.

1.1.4 Stärkt ansvarsutkrävande och stärkt respekt för rättsstatens principer inom ramen för Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC).

Bedömning av:	År
	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
Domslut och processer i de rättsfall som ECCC hanterar håller internationell standard. Källa: rapportering från FN och UNAKRT, media och internationella och nationella NGOs.	Domslut och processer i rättsfall 001 genomförda i enlighet med internationell standard (2010)	Dom i fall 002/01 levererad i augusti 2014. Överklagandeprocess pågår, i enlighet med regelverk och internationell standard.	Överklagandeprocessen i fall 002/01, ordinarie rättsprocess i fall 002/02 samt förundersökningar i fall 003 och 004 pågår, i enlighet med regelverk och internationell standard.	15 mkr	Domslut och processer i rättsfall 002/01 håller internationell standard. Mål 2018: Pågående och framtida domstolsprocesser håller internationell standard.

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Indikatormålet att pågående processer relaterade till fall 002/01, 002/02, 003 och 004 håller internationell standard är uppnått.¹² Under 2015 anordnade kambodjanska justitieministeriet ett besök vid ECCC för 60 domare och åklagare från de nationella domstolarna för erfarenhetsutbyte med juridisk personal verksam vid ECCC. Under 2014 inledde ECCC också en seminariereser i internationell rätt i samarbete med Raoul Wallenberg-institutet. Denna satsning har fortsatt under 2015 och omfattat totalt 100 studenter. I samarbete med

¹¹ PGE III Draft Final Report 2011-2015.

¹² ECCC Quarterly Progress Report, 1 July – 30 September 2015, ECCC PLUS id. 15481000.

ECCC har OHCHR¹³ tagit fram en annoterad straffprocesslag, som inkluderar korsreferenser till ECCC:s juridiska processer och överväganden. Utgåvan uppdaterades under 2015.

Sida bedömer att ECCC har förutsättningar att genomföra sitt mandat i enlighet med internationell standard och att ett fortsatt svenskt stöd därför är relevant. Ambitionen att erfarenheterna från ECCC:s verksamhet ska tas tillvara inom det kambodjanska rättsväsendet i bredare bemärkelse kan delvis uppnås genom erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling av kambodjansk personal. Detta bedöms dock inte ensamt vara tillräckligt för att bidra till de genomgripande förändringar som måste komma till stånd för att rättssystemet i Kambodja ska reformeras och dess oberoende säkerställas. I dag är rättsväsendet ett redskap för de styrande och används bl.a. för att tysta kritiska röster, främst genom åtal för ärekränkning och förtal. Rättsväsendet bedöms allmänt vara den mest korrupta institutionen i Kambodja.

1.1.5 Ökat antal medborgare, särskilt unga, engagerar sig aktivt mot korruption.

Bedömning av:	År
	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
Antal ungdomar som ingår i Transparency International Cambodias nätverk för att bekämpa korruption. Källa: Årlig rapportering från Transparency International Cambodia.	Antal deltagande ungdomar: 5 300.	15 000 ungdomar och medborgare aktivt engagerade tillsammans med TIC, varav 5 000 ungdomar aktivt. (Not: fel siffra angiven i strategirapport 2014).	Närmare 18 500 ungdomar och medborgare samt ca 2 300 tjänstemän aktivt engagerade tillsammans med TIC, varav minst 5 000 ungdomar som aktivt bedriver påverkansaktiviteter i sin närmiljö.	3,7 mkr	En ökning jämfört med 2013. Mål 2018: Minst en dubbling av antal deltagande ungdomar jämfört med 2013.

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Indikatormålet för 2015 har uppnåtts. Närmare 20 000 individer har aktivt engagerat sig i det arbete som Transparency International Cambodia (TIC)¹⁴ bedriver för att öka medvetenheten om korruption och stärka integriteten i samhället. Av dessa är drygt 5 000 ungdomar, vilka deltar i ungdomsnätverk som bedriver ett aktivt påverkansarbete bland kamrater, familjer och närmiljön i övrigt. En läroplan som inkluderar anti-korruption och integritetsfrågor i gymnasiet har tagits fram i samarbete mellan Anti-Corruption Unit, utbildningsministeriet och TIC. Under 2015 har 140 000 läroböcker och 5 000 lärarhandledningar delats ut till skolor i hela landet.¹⁵ Medvetenheten avseende korruption inom näringslivet ökar, och reformer genomförs för att

¹³ OHCHR Cambodia 2012-2015, PLUS id. 51100040.

¹⁴ Transparency International Cambodia 2012-2015, PLUS id. 51100047.

¹⁵ TIC, End of Strategy Report April 2012 – December 2015.

minska riskerna för korruption i samband med bl.a. företagsregistrering, licensgivning och utfärdande av ursprungscertifikat. Under 2015 genomförde TIC en utbildning i anti-korruption för Diakonia och Forum Syd samt dess lokala partnerorganisationer.

Sida bedömer att stödet till TIC, med dess särskilda fokus på ungdomar och förändringsaktörer, är fortsatt strategiskt och relevant, samt att insatsen bidrar till att strategimålet ska kunna uppnås. Korruptionen är dock fortfarande omfattande och ytterligare åtgärder krävs. Resultaten av nyligen publicerade rapporter pekar bl.a. på behovet av rättsliga reformer för att stärka oberoendet, öka rättssäkerheten och minska straffriheten i samhället.

1.2 Resultatområde 2: Förbättrade möjligheter för fattiga människor att bidra till och dra nytta av ekonomisk tillväxt, med fokus på god utbildning och ökad sysselsättning¹⁶

1.2.1 Ökat antal flickor och pojkar i det formella skolsystemet har slutfört utbildningen med grundläggande kunskaper och färdigheter.

Bedömning av:	År
Strategieresultatets måluppfyllelse	2015
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2012/2013	Utfall 2014	Utfall 2015 ¹⁷	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
-------------	-----------------------	-------------	---------------------------	---------------------------	----------

¹⁶ Insatser som särskilt bidrar till resultat och måluppfyllelse inom detta område är stödet till School Improvement Grants, UNICEFs Inclusive Education Programme, Skolinspektionens arbete med kvalitetssäkring, Arbetsförmedlings institutionella samarbete med National Employment Agency, yrkesutbildning inom besöksindustrin, Cambodia Resource and Development Centre, Arbitration Council samt trepartssamarbete mellan H&M, IF Metall och ILO.

¹⁷ Education Congress Report, Review of the Academics year 2014/2015, March 2016.

Antal flickor och pojkar som fullföljer primärskolan (6:e klass) respektive högstadiet och gymnasieskolan uppdelat på stad/ landsbygd. Källa: Education Management Information System (EMIS).	87,4% (primärskolan) 40,6% (högstadiet). 27% (gymnasiet).	Andel barn som fullföljde primärskolan uppgick läsåret 2013/2014 till 88,9% (flickor 90,2% och pojkar 87,75%). Totalt 221 990. Fördelningen mellan stad och landsbygd var stad: 76,9% (flickor 78,6% och pojkar 75,3%) samt landsbygd: 91,7% (flickor 92,8% och pojkar 90,6%). Andelen barn som fullföljde 9:e klass uppgick läsåret 2013/2014 till 39,9% (flickor 40%, pojkar 38,2%). Total 138 496. Fördelningen mellan stad och landsbygd var stad: 49,7% (flickor 50% och pojkar 49,5%) samt landsbygd: 36,6% (flickor 37,6% och pojkar 35,6%). Andelen ungdomar som fullföljde gymnasiet uppgick läsåret 2013/2014 till 22,7% (flickor 22,1%, pojkar 23,3%). Totalt 84 972. Fördelningen mellan stad och landsbygd var stad: 42,2% (flickor 39,4% och pojkar 45,1%) samt landsbygd: 17,5% (flickor 17,15% och pojkar 17,8%). Andel flickor som fullföljde primärskolan uppgick läsåret 2013/2014 var 49,8% (110 589 flickor). Andelen flickor som fullföljde 9:e klass läsåret 2013/2014 var, 49% (67 910 flickor) Andelen flickor som fullföljde gymnasiet uppgick läsåret 2013/2014 till 46% (39 185 flickor).	Andel barn som fullföljde primärskolan uppgick läsåret 2014/2015 till 84,1% (flickor 86,6% och pojkar 81,8%). Totalt 230 028. Fördelningen mellan stad och landsbygd var stad: 74,1% (flickor 76,6% och pojkar 71,8%) samt landsbygd: 86,5% (flickor 88,8% och pojkar 84,2%) Andelen barn som fullföljde 9:e klass uppgick läsåret 2014/2015 till 40,3% (flickor 41,8%, pojkar 38,9%). Total 144 423. Fördelningen mellan stad och landsbygd var stad: 49,6% (flickor 49,7% och pojkar 49,5%) samt landsbygd: 38% (flickor 39,8% och pojkar 36,3%). Andelen ungdomar som fullföljde gymnasiet uppgick läsåret 2014/2015 till 20% (flickor 20,1%, pojkar 20%). Totalt 82 019. Fördelningen mellan stad och landsbygd var stad: 35,8% (flickor 34,8% och pojkar 36,8%) samt landsbygd: 15,7% (flickor 15,8 % och pojkar 15,7%). Andel flickor som fullföljde primärskolan läsåret 2014/2015 var 50,4% (116 131 flickor). Andelen flickor som fullföljde 9:e klass läsåret 2013/2014 var 49,6% (71 772 flickor) Andelen flickor som fullföljde gymnasiet läsåret 2014/2015 till 47,4% (38 922 flickor).	75 mkr (3 insatser), sammanlagt 14% (av totalt externt stöd till utbildning år 2015).	Ökning jämfört med resultat 2012/13. Mål 2018: 99% respektive 54% (högstadiet)
---	---	--	--	---	--

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Målet att öka andelen barn som fullföljer den obligatoriska grundskolan samt gymnasiet har inte uppnåtts. Ett stort antal barn lämnar skolan redan efter femte eller sjätte klass. Också de som går vidare till högstadiet hoppar av för tidigt. Parallellt med detta noteras en minskning av andelen pojkar på alla skolstadier, såväl i städer som på landsbygden. En analys av dessa förhållanden pågår, men ännu föreligger inte tillräcklig information för att utgöra underlag för åtgärd. Låga förväntningar på utbytet av skolgång är sannolikt en viktig faktor, i kombination med migration, möjlighet till avlönat arbete inom textil- och byggnadsbranschen samt sent påbörjad skolgång.

Det svenska stödet omfattar ett antal insatser som riktar sig till olika områden där svagheter finns. Detta gäller systemet för kvalitetssäkring och uppföljning, kapacitetsutveckling och analys, flerspråkig undervisning och ett fokus på underprivilegierade grupper samt systemet för skolornas finansiering. Inom ramen för det senare har Sverige bidragit till att medel nu kanaliseras till skolorna via bankkonton, samt att skolorna givits större beslutsrätt över hur delegerade medel ska användas.¹⁸ I dagsläget har fler än 8 800 bankkonton etablerats. Under 2015 inledde utbildningsministeriet ett arbete för att slå samman den ursprungliga statliga modellen för finansiering av skolor (School Operating Budgets) med den svensk-finansierade modellen för flexibla skolbidrag (School Improvement Grants) till ett gemensamt, enhetligt system, School Improvement Funds, vilket ska börja gälla från 2017.

Sida bedömer att nuvarande insatser inom resultatområdet är relevanta, ömsesidigt förstärkande och på sikt kan bidra till att uppnå strategimålet. Sida bedömer dock att breda satsningar över en längre tidsperiod fordras för att komma tillrätta med de strukturella problem som gör att barn avslutar sin skolgång i förtid. I samband med att nuvarande insatser löper ut, kan inriktning och fokus inom de enskilda stöden komma att ses över, i syfte att bättre anpassa de fortsatta satsningarna till de utmaningar som Kambodja står inför inom utbildningsområdet.

1.2.2 Ökat antal unga människor har användbara kunskaper och färdigheter för arbetslivet.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2012/2013	Utfall 2014	Utfall 2015 ¹⁹	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
-------------	-----------------------	-------------	---------------------------	---------------------------	----------

¹⁸ Education Program Support 2013-2016, PLUS id. 51100003.

¹⁹ Education Congress Report, Review of the Academy year 2014/2015, March 2016.

Andel elever i årskurs 8 som har godkänd kunskapsnivå i läsning och matematik. Källa: Education Management Information System (EMIS).	Låg utbildningskvalitet. 32% av eleverna som går ut grundskolan klarar miniminivån för de nationella kursmålen i matematik.	Nationella prov genomförda i åk 6. Resultat (2014): 52,5% klarar kursmålen i khmer och 42,8% klarar målen i matte. Nationella prov i khmer, matte och fysik har genomförts i åk 8 men resultaten har ännu inte rapporterats. ²⁰	Nationella prov genomförda i åk 6. Resultat (2015): 45,7% klarar kursmålen i khmer och 43,4% klarar målen i matte. Nationella prov i khmer, matte och fysik har genomförts i åk 8 men resultaten har ännu inte rapporterats. ²¹	75 mkr (3 insatser), sammanlagt 14% (av totalt externt stöd till utbildning år 2015).	Nationella prov i läsning och matematik införda. Mål 2018: 50% av eleverna i årskurs 8 uppnår godkänd kunskapsnivå i matematik och läsning.
---	---	--	--	---	--

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Indikatormålet att införa nationella prov i läsning och matematik har uppnåtts enligt plan. Resultaten från proven i årskurs sex har förmedelats i bredare krets under 2015. Analysen av resultaten för årskurs åtta är ännu inte färdigställd. Sannolikt kommer denna peka på fortsatt stora kunskapsbrister bland eleverna. Indikatormålet avseende kunskapsnivån i högstadiet 2018 bedöms därmed kunna bli svår att nå, trots att denna är relativt blygsam. Detta är i sin tur en illustration av den bristande kvaliteten i utbildningen och förekomsten av ett stort antal obehöriga lärare i skolsystemet.

Sida bedömer att det svenska stödet till utbildningssektorn är relevant och att insatserna är ömsesidigt förstärkande. Portföljen som helhet skapar förutsättningar för att uppnå strategimålet. För att hantera utbildningens bristande kvalitet och elevernas inlärningssvårigheter krävs dock både ett multi-dimensionellt angreppssätt och ett långsiktigt tidsperspektiv.

1.2.3 Förbättrad dialog mellan arbetsmarknadens parter och bättre former för konfliktlösning på arbetsmarknaden.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
-------------	------------------	-------------	-------------	---------------------------	----------

²⁰ Proven för åk 6 genomförda i 220 skolor och omfattar 6000 elever. Proven i åk 8 omfattar 200 skolor.

²¹ Proven för åk 6 genomförda i 220 skolor och omfattar 6000 elever. Proven i åk 8 omfattar 200 skolor.

Andel av de arbetsmarknadskonflikter som Arbitration Council medlar i som når en lösning som accepteras av parterna. Källa: Statistik från Arbitration Council Foundation.	73%.	73,5% (per 30 september 2014).	75%	3,5 mkr	74% Mål 2018: 78%.
--	------	--------------------------------	-----	---------	---------------------------

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Indikatormålet för 2015 bedöms vara uppfyllt. Antalet ärenden som medlingsinstitutet Arbitration Council behandlar är fortsatt högt vilket tyder på såväl ett fortsatt stort antal tvister på arbetsmarknaden som på ett fortsatt stort förtroende för organisationen och dess oberoende. Av de 338 ärenden som behandlades under 2015 nåddes en lösning som accepterades av såväl arbetstagare som arbetsgivare i 76% av fallen. Andelen ärenden som härrör från sektorer utanför textilindustrin ökar snabbt. Detsamma gäller andelen ärenden avseende arbetsmarknadstvister utanför Phnom Penh och dess omedelbara omnejd (från 42% 2014 till 53% 2015).²² Inom ramen för det pågående samarbetet mellan ILO, H&M och IF Metall rapporteras att relationerna mellan ledning och arbetstagare vid de sju textilfabriker som ingått i den första fasen förbättrats. Sex av sju fabriker har infört en process för klagomålshantering. Totalt 17 klagomål framfördes under 2015, och samtliga löstes. Klagomålen gällde bl.a. förnyelse av anställningskontrakt och entledigande, förbättring av barn tillsynscenter, ljussättning, höga temperaturer, parkeringsmöjligheter och sjukfrånvaro.²³

Sida bedömer att de svenska insatserna bidrar till att uppnå strategimålet. På grund av en växande ekonomi förutses dock antalet konflikter på arbetsmarknaden öka under kommande år och omfatta även andra branscher än beklädnadsindustrin. Detta framgår också av statistik från Arbitration Council.

Resultatområde 3: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer.²⁴

1.2.4 Ökat motståndskraft mot klimatförändringar på lokal nivå.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets målluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

²² Arbitration Council Foundation – Annual Report 2014, Arbitration Council Foundation, PLUS id. 51100083.

²³ ILO 2015 Project Annual Report, H&M/ILO Industrial Relations, PLUS id. 51100063.

²⁴ Insatser som särskilt bidrar till resultat och målluppfyllelse inom detta område är stödet till Cambodia Climate Change Alliance, UNDPs Cambodia Community-based Adaptation Programme, Forum Syds program Civil Society - Increasing Democratic Processes and Rights relating to sustainable management of natural resources in Cambodia, samt stödet till UNCDFs Local Governments and Climate Change Project.

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2018
Antal ministerier som inkluderar klimatåtgärder i planering och budgetering. Källa: Rapportering från Cambodia Climate Change Alliance.	0 ministerier.	1 ministerium (miljöministeriet) har integrerat klimat i planeringsdokument och i investeringsbudgeten.	14 ministerier har upprättat sektoriella klimatplaner. 1 ministerium (jordbruk) har på pilotbasis, och i samarbete med finansministeriet, påbörjat ett arbete med integrera klimat-aspekter i budgetprocessen.	5 msek	0 ministerier. Mål 2018: 10 ministerier.
Antal lokala utvecklingsplaner som inkluderar klimatesiliens. Källa: Rapporter från National Program for Sub-National Democratic Development, National Committee for Sub-National Democratic Development samt UNDP och UNCDF.	Riktlinjer för integrering av klimatesiliens i lokala utvecklingsplaner saknas.	Riktlinjer framtagna.	Riktlinjer godkända och genomförs på pilotbasis i ett antal distrikt.	5 msek (CCCA) + 4,5 msek (UNCDF)	Riktlinjer framtagna. Mål 2018: Lokala utvecklingsplaner inkluderar klimatesiliens.

Insatsportföljen har under 2015 delvis genomförts enligt plan. Viss fördröjning i beredning av nya insatser inom området har skett p.g.a. osäkerhet kring medelstilldelningen 2016. Målet för 2015 vad gäller upprättandet av klimatplaner har uppnåtts. Dock återstår ett arbete med att kostnadsätta dessa och integrera planerade aktiviteter i investeringsbudgeten för respektive ministerium. Riktlinjerna för integrering av klimatesiliens har godkänts och genomförs på pilotbasis i ett antal distrikt. Genom samverkan mellan Cambodia Climate Change Alliance (CCCA) och det regionala klimatprogrammet har Kambodja fått stöd för att ta fram ett nationellt ramverk för klimatfinansiering. I juni 2015 lanserades ett pilotprojekt för att integrera klimataspekter i budgetprocessen i samarbete mellan CCCA, finansministeriet och jordbruksministeriet. Under 2015 lämnade CCCA också ett bidrag till utbildningsministeriet för att integrera klimatutbildning i läroplanen.²⁵

Sekretariatet för decentraliseringsreformen, NCDD-S, har under 2015 ansökt om att bli ackrediterad som genomförandeorganisation vid den Gröna klimatfonden, i syfte att hantera klimatmedel som kanaliseras till de lokala förvaltningarna. CCCA lämnar stöd i denna process. NCDD-S möjligheter att erhålla ackreditering har stärkts dels genom det svenska stödet till decentraliseringsreformen, vilket

²⁵ Annual Progress Report 2015, Cambodia Climate Change Alliance, PLUS id. 5100075.

givit NCDD-S ett flerårigt track-record i medelshantering, dels genom det stöd till programmet Local Government and Climate Change som Sida stött sedan 2012, och som utvecklat en resultatbaserad modell för klimatfinansiering på lokal nivå.

Sida bedömer att insatsportföljens sammansättning är relevant och att de svenska insatserna bidrar till att uppnå strategimålet. Balansen mellan stöd till policy- och institutionsutveckling på central nivå och konkreta anpassningsåtgärder på lokal nivå är rimlig, men bör förstärkas genom ytterligare satsningar på lokal nivå under 2016 och framåt. Synergierna inom resultatområdet är starka och tydliga kopplingar finns till övriga resultatområden (utbildning, decentralisering). Inom resultatområdet synliggörs också länkarna mellan det bilaterala, regionala och globala svenska stödet.

1.2.5 Ökad samverkan mellan medborgare och lokala förvaltningar för ett hållbart nyttjande av naturresurser.

Bedömning av:	År
	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2013	Utfall 2013/14	Utfall 2014/15	Det svenska bidraget 2015	Mål 2016
Antal och typ av aktivitet som bygger på problemlösning genom demokratiskt och inkluderande samspel mellan medborgare och lokala förvaltningar. Källa: Rapportering från Forum Syd.	Begränsad förmåga bland medborgarna att kräva sina rättigheter och interagera med lokala förvaltningar, inte minst bland svaga och sårbara grupper.	5 enskilda organisationer testar användandet av en ny process ("tool") - The Rights Way Forward - för att identifiera ansvarsbärare, rättighetshavare och lösningar kopplat till klimat och uthållig naturresursförvaltning i 10 lokalsamhällen.	10 handlingsplaner på kommunnivå framtagna med stöd av 5 av Forum Syds partners, vilka använt sig av metoden The Rights Way Forward.	15 msek	9 demokratiska och inkluderande processer/aktiviteter. Mål 2016: 13 demokratiska och inkluderande processer/aktiviteter.

Insatsportföljen har under 2015 genomförts enligt plan. Utfallet på indikatorn redovisas på basis av Forum Syds²⁶ årsrapport för 2014. Av denna framgår att fem av Forum Syds 12 partnerorganisationer utbildats i och nu använder ett arbetssätt - The Rights Way Forward - som syftar till att på ett inkluderande och demokratiskt sätt analysera problem och finna lösningar på dessa i samverkan mellan

²⁶2014 Annual Narrative Report – Forum Syd, Forum Syd: Civil Society Increasing Democratic Processes and Rights in Cambodia, 2014-2016, PLUS id. 51100070.

rättighetshavarna och ansvarsbärarna på lokal nivå. Som ett resultat har 10 handlingsplaner på kommunnivå tagits fram under 2014. För 2015 rapporterar Forum Syd att den bredare verksamheten bl.a. bidragit till att 415 markägarbevis utfärdats i provinserna Svey Rieng, Preah Vihear och Pursat, samt att 130 hektar mark (tidigare del av landkoncession för kommersiellt bruk) återlämnats till 151 familjer i Svay Rien, Pursat och Mondolkiri. Ett flertal fiskesamfälligheter har också integrerat sina respektive handlingsplaner för hållbart fiske i den övergripande utvecklingsplanen på kommunnivå – bl.a. som ett resultat av arbetssättet The Rights Way Forward.²⁷

Sida bedömer att de svenska insatser som fokuserar på samverkan mellan medborgarna och lokal-förvaltningarna är fortsatt relevanta och bidrar till problemlösning och dialog på lokal nivå, även inom konfliktfyllda områden som mark- och naturresursanvändning. Effekterna på policynivå är dock fortsatt begränsade. Rätten till mark liksom tillgången till och kontroll över naturresurser bedöms fortsatt komma att utgöra en källa till konflikt under kommande år.

2. Synergier med andra strategier

Utbetalt belopp inom andra anslagsposter som gick till landet/regionen 2015:	16,7 MSEK
Humanitära insatser, ap. 1	N/A
Stöd genom svenska organisationer i det civila samhället, ap. 5	16,6
Forskningssamarbete, ap. 32	0,1
Garantier	N/A

Ett antal svenska organisationer i det civila samhället är aktiva i Kambodja. Ambassaden har kontakt med vissa av dessa, dock inte systematiskt eller med regelbundenhet. Ambassaden har under 2015 givit stöd till Sidas Forskningsenhet i förberedelserna för ett svenskt forskningssamarbete med Kambodja. Kopplingarna är starka mellan ett sådant framtida stöd och det breda svenska engagemanget i utbildningsfrågor i Kambodja.

3. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör 34%	Sveriges andel av totala biståndet utgör 2%
Givargemensam samarbetsstrategi finns ej, utöver den gemensamma europeiska strategin och FN:s UNDAF 2016-2020. Biståndssamordningen i Kambodja vägleds av principerna i regeringens "Development Cooperation and Partnership Strategy" 2014-2018.	Den gemensamma europeiska strategin gäller 2014-2018 och har undertecknats av 9 länder samt EU-delegationen. Status på EU:s gemensam-programmering: Den första resultatrapporteringen för den gemensamma strategin sker under 2016, baserat på resultat 2014/205.
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: Kina, ADB, Japan, Världsbanken och EU.	Sverige är den 10:e störste givaren. Av EU MS är Sverige den 3:e störste givaren

²⁷ Agreed Minutes from Semi-Annual Review Meeting between Forum Syd and the Embassy of Sweden, March 2016.

Den gemensamma europeiska strategin för utvecklingssamarbetet i Kambodja lanserades i november 2014. Deltagande länder är Finland, Frankrike, Irland, Italien, Tjeckien, Tyskland, Storbritannien, Sverige, EU-delegationen och Schweiz. En första resultatrapport för den gemensamma strategin har tagits fram. Konsultationer med statsförvaltningen samt civila samhället genomfördes i april 2016.

Under 2015 har det delegerade partnerskapet mellan EU-delegationen och Sverige inom ramen för Kambodjas reform av de offentliga finansiella styrsystemen (OFS) tagits vidare. Beslut om EU:s fortsatta stöd till reformen, där delegering av medel till Sida ingår, fattades i Bryssel i december 2015. Det delegerade partnerskapet omfattar fem insatser: 1) Statistik/nationalräkenskaper med National Institute of Statistics och Statistiska Centralbyrån som partners, 2) Skatteuppbörd med General Department of Taxation och Skatteverket som partners, 3) Extern revision, som komplement till Riksrevisionens pågående samarbete med National Audit Authority, 4) Parlamentarisk granskning av statsbudgeten med Parliamentary Institute of Cambodia som partner, med stöd av experter från Riksdagens utredningstjänst, samt 5) Budgettransparens och anti-korruption, med Transparency International Cambodia som partner. Avtal med EU beräknas undertecknas i maj 2016.

Inom ramen för den bredare givarkoordineringen är Sverige ledande givare för anti-korruption och utvecklingseffektivitet. Ordförandeskapet för decentraliseringsreformen lämnades under hösten över till Schweiz.

4. Lärdomar och rekommendationer

4.1 Implikationer för omstyrning av innevarande strategi

Den operationalisering av strategin som genomfördes under 2014 och som ingår i Årsplanen för 2015 bedöms fortfarande vara relevant. Årsplanen har genomförts enligt plan, trots minskade medel. En fortsatt underfinansiering av strategin under kommande år (d.v.s fortsatt mindre än 200 mkr/år fram till 2018) kan dock komma att påverka möjligheten att uppnå strategimålen – en förlängning av strategin till 2020 skulle kunna övervägas för att ge Sida längre tid på sig att bidra till målen i strategin.

För att tydliggöra det delegerade partnerskapet mellan EU och Sverige har Sida fastställt ett särskilt mål för samarbetet. Målet är: *Ökad effektivitet och öppenhet i det statliga finansiella styrsystemet samt förstärkta möjligheter till ansvarsutkrävande från allmänhetens, de folkvaldas och statsförvaltningens sida.* Sida kommer i strategirapporter från 2016 och framåt att rapportera resultat mot detta mål.

Under det andra kvartalet av 2016 har det politiska läget i Kambodja hårdnat. Relationerna mellan oppositionen och regeringspartiet har kraftigt försämrats och regeringspartiets tonläge gentemot oppositionen trappats upp. Ledaren för oppositionen befinner sig f.n. i självvald exil i Frankrike och partiets andreman är indragen i en komplicerad rättslig process med tydliga politiska förtecken. Anställda vid den enskilda organisationen ADHOC, som får svenskt stöd via Diakonia, har dragits in i processen och fyra personer hålls sedan 2 maj i fängsligt förvar. En oberoende analytiker har åtalats för förtal. Ambassaden rapporterar löpande om utvecklingen. Sida förordar i dagsläget ingen genomgripande förändring av strategin, men en beredskap för omprövning bör finnas, om den fortsatta utvecklingen så fordrar. Det är i dagsläget oklart vilka konsekvenserna blir för EU:s stöd till OFS-reformen, och därmed för det planerade stödet via Sverige.